

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

**ЗАТВЕРДЖУЮ**
Декана факультету соціології
та управління

в.о. декана Бірюкова Т.Ф.
"29" серпня 2019 р.

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

спеціальності: 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 035 Філологія,
054 Соціологія, 231 Соціальна робота, 281 Публічне управління, 242 Туризм,
111 Математика, 122 Комп'ютерні науки

освітньо-професійні програми: Германські мови та літератури
(переклад включно), Мова і література (англійська), Переклад (англійська)
Початкова освіта, Соціологія, Соціальна робота, Публічне управління,
Комп'ютерні науки, Математика

Укладач: Ніколаєва Т.Є., к. філос. наук, професор кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від "29" серпня 2019р.
Завідувач кафедри політології


С.Г.Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління
Протокол №1 від "29" серпня 2019 р.
Голова науково-методичної ради факультету
соціології та управління


О.С.Маліновська

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 01 Освіта, 09 Біологія, 20 Аграрні науки та продовольство, 07 Управління та адміністрування	За вибором	
		Цикл дисциплін за вибором	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність 035 – Філологія, 111 – Математика, 122 – Комп'ютерні науки та інформаційні технології, 014 – Середня освіта, 091 – Біологія, 205 – Лісове господарство, 073 – Менеджмент, 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 075 – Маркетинг, 071 – Облік і оподаткування, 072 – Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки:	
		--	2-й, 4-й
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: --	Рівень вищої освіти: бакалаврський	--	10 год.
		Семінарські	
		--	--
		Самостійна робота	
		--	80 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Інформаційна політика» є ознайомити студентів із основними теоріями та практиками інформаційного суспільства, новими концепціями та тенденціями розвитку цивілізації.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Інформаційна політика» є: навчити майбутніх спеціалістів аналізувати національний інформаційний простір в контексті формування суспільної думки та забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства та держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

1. Основні терміни і поняття сфери інформаційної політики.
2. Основні закони функціонування інформаційної сфери.
3. Сутність та основні методи забезпечення інформаційної безпеки держави, суспільства, особистості.
4. Сучасні інформаційні загрози та технології забезпечення захисту національного інформаційного простору.

вміти:

1. Застосовувати теоретичні знання формування і розвитку інформаційного суспільства для підготовки пропозицій щодо вдосконалення інформаційного законодавства у відповідності до сучасних вимог.
2. Аналізувати інформаційну політику органів державної влади та місцевого самоврядування.
3. Подавати інформаційні запити в органи державної влади та місцевого самоврядування, відстоювати свої права у разі ненадання відповідей.
4. Протидіяти інформаційним загрозам, як в особистому житті, так й у професійній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей):**

- загальні компетентності:
 - соціально-особистісні компетенції: розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей, здатність навчатися, здатність до критики й самокритики, адаптивність і комунікабельність, організованість та дисциплінованість;
 - загальнонаукові компетенції: базові уявлення про основи філософії управління, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; знання вітчизняної історії та культури й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;
 - інструментальні компетенції: здатність до науково-дослідницької роботи, здатність до роботи в команді, здатність до аналізу та синтезу загальнонаукової інформації, здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою.
- спеціальні предметні компетентності: здатність аналізувати і використовувати різні джерела інформації для проведення ґрунтовних аналітичних та практичних досліджень; здатність володіння методами аналітичної роботи; здатність проводити політичні дослідження; здатність написання наукових статей, мотивованих листів на одержання гранту чи для проходження стажування, розроблення презентації до доповідей на наукові конференції в галузі політичних наук.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна «Інформаційна політика» поглиблює і конкретизує знання та вміння набуті під час прослуховування таких дисциплін, як «Політологія», «Соціологія», «Психологія», «Інформаційна безпека».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичне підґрунтя інформаційної політики

Тема 1. Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства

Інформаційна політика та безпека на сучасному етапі. Інформація та знання як головні цінності інформаційного суспільства, на яких ґрунтується виробництво нової епохи. Об'єкт, предмет, мета інформаційної політики. Основні завдання інформаційної

політики. Формування терміносистеми актуальної галузі знання: інформаційна сфера, національний інформаційний простір, інформаційний потенціал, інформаційна безпека.

Інформаційна політика як наукова дисципліна. Українська школа: Л.В.Губерський, Є.Є.Камінський, Є.А.Макаренко, М.А.Ожеван, О.І.Шнирков, В.В.Різун, В.Ф.Іванов, В.О.Карпенко, М.І.Недопитанський та Г.Г.Почепцов.

Інформаційна безпека як важливий структурний компонент інформаційної політики. Інформаційна безпека в інформаційну добу. Глобалізаційний аспект інформаційної політики України: збереження і створення якісної вітчизняної інформаційної продукції, захист національного інформаційного простору.

Тема 2. Становлення та розвиток концепції інформаційного суспільства

Інформаційна революція: сутність та наслідки. Основні підходи до поняття «інформаційна революція». Етапи розвитку інформаційної сфери за М. Маклюеном. Типологія інформаційних революцій за А. Ракітовим. Інформаційно-комунікаційні технології.

Головні ознаки інформаційної революції кінця ХХ ст. Перманентний характер. Стрімке збільшення обсягу інформації, доступної активній частині населення. Інтенсифікований інформаційний обмін. Технологічний детермінізм.

Вплив інформаційної революції на усі сфери життя. Соціальна революція та її наслідки. Віртуальна економіка (відрив грошових потоків від товарних). Політичні трансформації (особливості виборчих процесів, впровадження ІКТ у сфері державного управління, інтерактивна політика, зміна ролі національної держави). Зміни у військовій сфері (інформаційна, психологічна війна). Посилення інформаційної складової у системі національної безпеки.

Виникнення концепції постіндустріального суспільства. Основні риси та критерії становлення постіндустріального суспільства за Д. Беллом.

Внесок американських та японських дослідників у розвиток ідей інформаційного суспільства (М. Порат, Ю. Хаяші, Й. Масуда, Т. Стоуньєр, Р. Катц та ін.). «Інформаційна ера» М. Кастельса. «Технотронне суспільство» Зб. Бжезинського.

Ідея колективного інтелекту і колективного розуму російського академіка М. Мойсеєва. Колективний Інтелект як природне явище, результат складного еволюційного процесу, який до певного часу проходив стихійно. Вчення В. Вернадського про ноосферу – сферу наукового розуму – і кібернетичного управління державою В. Глушкова (проект Загальнодержавної системи збору та обробки інформації для управління економікою країни) як підґрунтя ідеї колективного розуму та інтелекту.

Е. Тоффлер – перший вчений-футуролог. «Третя Хвиля» (1980 р.) як одна з головних робіт для осмислення загальних тенденцій розвитку людства у сучасному глобалізованому світі. Суспільство як система: складові цивілізаційної моделі та їх взаємодія (техносфера, соціосфера, інфосфера, психосфера, сфера виробництва (економіка), біосфера, суперідеологія, політична сфера).

Розділ 2. Практичні аспекти реалізації інформаційної політики

Тема 3. Національні стратегії реалізації інформаційної політики

Концепція інформаційного суспільства як елемент державної політики більшості передових країн світу. Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства: мета, основні положення. Документи, затверджені у рамках Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003 – Туніс, 2005) та ін.). «Конституція інформаційного суспільства» – женевські Декларація принципів, План дій (Інформаційне суспільство для всіх: ключові принципи).

Основні виміри цифрової нерівності та шляхи її подолання. Інформаційна (цифрова) нерівність як наслідок ряду інших нерівностей. Поняття інформаційної бідності (обмежений/ відсутній доступ до ІКТ). Доступ до Інтернет: шляхи вирішення проблеми.

Загальна характеристика національних моделей інформаційного суспільства: європейська, англо-американська, азійська. Фінська модель побудови інформаційного суспільства. Модель Силіконової долини. Досвід «азійських тигрів» (Гонконг, Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур). Інформаційні стратегії Китаю.

Політика розвитку інформаційного суспільства в Україні. Правові засади побудови інформаційного суспільства. Закони України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998) та «Про Національну програму інформатизації» (1998). Концепція Національної інформаційної політики України: мета, основні положення. Парламентські слухання з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні (2005). Рекомендації парламентських слухань. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр.» (2007).

Тема 4. Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство

Загрози та виклики в інформаційній сфері. Поняття «інформаційного протиборства». Типологія та форми інформаційного протиборства.

Інформаційна війна як новий засіб впливу на супротивника. Сунь-Цзи «Мистецтво війни». Сутність та мета інформаційних воєн. Інформаційна зброя. Інформаційні війни сучасності. Методи ведення інформаційної війни. Пропаганда.

Інформаційні операції у структурі соціально-політичної комунікації.

Методи протидії інформаційним впливам. Спін-доктор. Інформаційна політика держави в надзвичайних ситуаціях.

Тема 5. Медіаполітика та медіакультура

Медіаполітика держави: механізми регулювання взаємовідносин держави із ЗМІ (державне регулювання, дерегулювання). Процеси, що характеризують сучасний інформаційний ринок (комерціалізація, лібералізація, приватизація, інтернаціоналізація). Стратегії та технології державної інформаційної політики (публічні, напівтіньові, тіньові, кримінальні технології).

Медіакультура – основна вимога до особистості інформаційного суспільства. Медіакультура суспільства та особистості: визначення понять. Медіакультура та медіавіртуальність. Медіакультура та інформаційна безпека.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усьог о	у тому числі			I.З.	усьог о	у тому числі			
л		сем.	сам. роб.	л			сем.	сам. роб.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Розділ 1. Теоретичне підґрунтя інформаційної політики										
Тема 1. Інформаційна політика та безпека в умовах формування	-	-	-	-	-	22	2	-	20	-

інформаційного суспільства										
Тема 2. Становлення та розвиток концепції інформаційного суспільства	-	-	-	-	-	22	2	-	20	-
Разом за розділом 1	-	-	-	-	-	44	4	-	40	-
Розділ 2. Практичні аспекти реалізації інформаційної політики										
Тема 3. Національні стратегії реалізації інформаційної політики	-	-	-	-	-	12	2	-	10	-
Тема 4. Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство	-	-	-	-	-	17	2	-	15	-
Тема 5. Медіаполітика та медіакультура	-	-	-	-	-	17	2	-	15	-
Разом за розділом 2	-	-	-	-	-	46	6	-	40	-
Усього годин	-	-	-	-	-	90	10	-	80	-

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства	-	2
2	Становлення та розвиток концепції інформаційного суспільства	-	2
3	Національні стратегії реалізації інформаційної політики	-	2

4	Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство	-	2
5	Медіаполітика та медіакультура	-	2
Разом		-	10

6. Теми семінарських занять (Не передбачено навчальним планом)

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Інформаційна політика та безпека в умовах формування інформаційного суспільства	-	20
2	Становлення та розвиток концепції інформаційного суспільства	-	20
3	Національні стратегії реалізації інформаційної політики	-	10
4	Загрози інформаційній безпеці та інформаційне протиборство	-	15
5	Медіаполітика та медіакультура	-	15
Разом		-	80

8. Види контролю і система накопичення балів

Контроль рівня знань студентів щодо засвоєння ними тем з дисципліни «Інформаційна політика» включає:

Поточний контроль здійснюється на кожному лекційному занятті у вигляді тестування і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами отриманих знань. Тестування складається з 5 питань.

Критерії оцінювання тестових завдань:

- тестові завдання передбачають вибір одного варіанту відповіді.
- кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 1 бал, неправильна – 0 балів.

Рубіжний підсумковий контроль проводиться по завершенні вивчення тематичного розділу у вигляді контрольної роботи.

Критерії оцінювання контрольної роботи (0-10 балів):

- 9-10 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма джерелами, аргументованість відповіді, демонстрування власної авторської позиції, логічний виклад матеріалу;
- 7-8 балів – відповідь змістовна, аргументована, матеріал викладений логічно, але відсутня авторська позиція;
- 5-6 балів – матеріал викладений достатньо, але повністю не обґрунтований, відповідь не має аналітичного характеру, є деякі неточності;
- 3-4 балів – поверховий виклад матеріалу, є значні неточності;
- 1-2 балів – короткий поверховий виклад матеріалу, помилкові визначення понять, нелогічна відповідь;
- 0 балів - відповідь відсутня.

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного і підсумкового контролю

№ п/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	Результат
1.	Лекційне заняття	5	5	25
2.	Контрольна робота	10	1	10
3.	Самостійна робота	5	5	25
4.	Залік	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Залік	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
Форми роботи	Кількість балів	Форми роботи	Кількість балів		
1. Тестування на лекційному занятті	10	1. Тестування на лекційному занятті	15		25
2. Самостійна робота	20	2. Самостійна робота	5		25
3. Контрольна робота	-	3. Контрольна робота	10		10
Разом	30	Разом	30		60
				40	100

Розподіл балів, які студенти отримують на заліку

№ п/п	Вид завдання	Коефіцієнт	Кількість завдань	Результат
1.	Теоретичне питання	10	2	20
2.	Практичне завдання	10	1	10
3.	Тести	1	10	10
Підсумковий бал				40

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано

F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		
---	---	--	--

9. Рекомендована література

Основна:

1. Башук А. І. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ : Вид-во ІЖ КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. 90 с.
2. Информационная политика : учебник / под ред. В. Д. Попова. Москва : РА, 2003. 459 с.
3. Карпенко В. О. Інформаційна політика та безпека : підручник. Київ : Нора-Друк, 2006. 320с.
4. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посіб. Київ : КНТ, 2006. 280 с.
5. Міжнародна інформаційна безпека : сучасні виклики та загрози. Київ : Центр вільної преси, 2006. 916 с.
6. Политические коммуникации : учеб. пособие для студентов вузов / под ред. А. И. Соловьева. Москва : Аспект Пресс, 2004. 332 с.
7. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 663с.
8. Юдін О. Інформаційна безпека держави : навч. посіб. Харків : Консул, 2005. 576 с.

Додаткова:

1. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія* / упоряд. В. Лях. Київ : Либідь, 1996. С. 194–251.
2. Башук А. І. Підходи до інформаційної політики у контексті переходу до інформаційного суспільства. *Наукові записки Інституту журналістики : наук. збірник*. Київ, 2010. Т. 38 (січень-березень). С. 152–157.
3. Вернадський В. І. Вибрані праці. Київ : Наукова думка, 2005. 302 с.
4. Дубас О. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. Київ : Генеза, 2004. 208 с.
5. Інформаційна політика України : європейський контекст / Губерський Л. В. та ін. Київ : Либідь, 2007. 360с.
6. Інформаційне Суспільство. Шлях України. Київ: Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. 289 с.
7. Кастельс М. Информационная эра : экономика, общество, культура. Москва : Госуд. ун-т. Высшая школа экономики, 2000. 607 с.
8. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібник. Київ : Кондор, 2004. 384 с.
9. Литвиненко О. В. Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси. Київ : НІСД, 2003. 240 с.
10. Тоффлер Е. Третья Хвиля. Київ : Видавничий дім «Всесвіт», 2000. 480 с.

Інформаційні ресурси:

1. Денисова С. Специфіка мови засобів масової комунікації на сучасному етапі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (5). С. 146–150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89\(5\)__37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89(5)__37)
2. Ільницька У. Інформаційна безпека України : сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2016_2_1_7
3. Коваль З. Проблематика протидії інформаційно-психологічним загрозам Україні засобами державного управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон.*

наук. фах. вид. 2013. Вип. 13. С. 135–150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tppd_2013_13_12.pdf

4. Конах В. К. Виникнення та еволюція поняття «медіа-простір» в науковій думці. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія.* 2015. № 2. С. 112–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_2_17

Погоджено _____

навчальний відділ

« _____ » _____